

Overheid koopt veel stikstofond

Alle waar heeft zijn prijs. Dat geldt ook voor wetenschappelijk onderzoek van gerenommeerde instituten en bureaus. Beneden de 150.000 euro kun je eigenlijk geen onderzoek laten doen waarbij nieuwe gegevens en inzichten boven tafel worden gehaald. Vernieuwend onderzoek, zoals het recente stikstofonderzoek van de Universiteit van Amsterdam, kostte het Mesdagfonds anderhalf miljoen euro. Dat is een normaal bedrag. Nieuwe informatie verwerven kost namelijk veel tijd en inspanningen. Het LNV-ministerie echter, wist haar breed gecommuniceerde stikstofstudies tussen 2021 en 2023 voor zeer zachte prijsjes in te kopen. Hoe kan dat?

Het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit (LNV) bekostigde in de afgelopen jaren veel stikstofonderzoeken. Had het ministerie nieuwe vragen en was zij op zoek naar nieuwe antwoorden? Of wilde het ministerie slechts bevestigd krijgen wat zij voor waar houdt in het stikstofdiscours? De prijs die het ministerie betaalde voor haar stikstofonderzoeken geeft daarin inzicht. Wij vroegen de prijs op van diverse studies, waarover media verslag deden (zie tabel).

ONDERZOEK KRITISCHE DEPOSITIEWAARDEN IS 'KOOPE'

Rapport 1, over de kritische depositiewaarden voor stikstof (KDW),

is een 'koopje'. Voor dit bedrag kan onmogelijk nieuw onderzoek worden geïnitieerd door een gerenommeerd instituut. Voor dit bedrag koop je alleen oude wijn (bekende gegevens) in een nieuwe zak. Bij dit onderzoek viel op dat het werd gestart toen onderzoekers Jaap Hanekamp & Matt Briggs bekend maakten dat zij de kritische depositiewaarden onder de loep zouden nemen. Het onderzoek dat gefinancierd werd door het ministerie van LNV ondersteunde het beleid, het onderzoek van Hanekamp & Briggs kwam met forse inhoudelijke kritiek op de KDW. Saillant detail is dat het door LNV-gefinancierde rapport vermeldt dat het gesubsidieerd is 'in het kader van beleidsondersteunend onderzoek'. Het ondersteunt het beleid dus.

Rapport 1

Stikstofonderzoeken in de periode 2021-2023 en de prijs die het ministerie van LNV ervoor betaalde.

Rapport	Prijs (excl. BTW)
1. Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en leefgebieden van Natura 2000. Herziening 2023. Wameling, Van Dobben, Van der Zee, Van Hinsberg, Bobbink.	€ 41.056
2. Van depositie- naar emissiebeleid. Voorstel over hoe om te gaan met de KDW in wetgeving, vergunningverlening en beleid. Essay van Erisman, Backes en De Vries. 11 april 2023.	€ 30.000
3. Naar een ontspannen Nederland. Hoe het oplossen van de stikstofproblematiek via een ruimtelijke benadering een hefboom kan zijn voor het aanpakken van andere grote opgaven en zo een nieuw perspectief kan opleveren voor het landelijk gebied. 2021. Erisman, Strootman.	€ 166.300
4. Stikstofruimte voor de toekomst. ABD Topconsult. maart 2021.	<ul style="list-style-type: none"> • ABD Topconsult: geen kosten • Onderbouwing RIVM: in lopend contract • Secretariaat projectleider: detachering voor €25.130
5. Naar een Natuurinclusieve Ruimtelijke Inrichting rond Natura 2000-gebieden. Bügel Hajema, H+N+S, Sweco Tauw, Witteveen+Bos. 19 maart 2021.	€ 276.000
6. Normeren en bepalen van stikstof emissies. ABD Topconsult. maart 2021.	<ul style="list-style-type: none"> • CLM: € 32.437 • Universiteit Utrecht: € 2.093 • TNO: € 82.645 • RIVM: in lopend contract • PBL: uit algemene instellingsfinanciering <p>Totaal: € 117.175</p>
7. Verkenning governance en participatie stikstofaanpak. Han de Groot Bestuur en Advies. 3 maart 2021.	€ 36.000

erzoek voor te zacht prijsje

Rapport 4

Rapport 5

Rapport 6

EXTRA AUTORITEIT KOST GELD

Rapport 2 betreft een essay van drie hoogleraren. Deze hoogleraren hebben bestaande, ‘oude’, gegevens op een rij gezet. Een bedrag van 30.000 euro is voor een dergelijk essay aan de forse kant. Hoogleraren hebben natuurlijk een prijs. De overheid betaalt in feite wat extra voor wat extra autoriteit zonder dat er nieuwe inzichten worden gepresenteerd. Best veel geld voor geen nieuws.

GOUDMIJNTJE VOOR ONDERZOEKERS

Ook Rapport 3 bevat geen nieuwe informatie; ook hier gaat het om die-

zelfde oude wijn in een nieuw vaatje. Toch blaast het ministerie van LNV flink in de bus voor dit onderzoek. Dit onderzoek valt in de categorie ‘goudmijntje’ voor de auteurs. Dat blijkt uit stukken die middels een WOO-verzoek in de openbaarheid kwamen (zie STAF-blad juni 2022). Auteur Berno Strootman was destijds Rijksadviseur van de Rijksoverheid, een benoeming voor de periode van vier jaar. In zijn laatste dagen als Rijksadviseur ritselde Strootman samen met LNV-ambtenaren een forse subsidie voor zichzelf, voor het samenstellen van dit rapport. Uit de WOO-stukken blijkt dat ambtenaren druk uitoefenden op Strootman om met dit rapport te komen. Dit kan de reden zijn voor het relatief hoge bedrag.

‘KOOPJES’ EN ‘GOUDMIJNTJES’

Rapporten 4 tot en met 7 vallen onder de opdracht van het kabinet om de stikstofaanpak op langere termijn te verkennen. Deze rapporten staan onder regie van de overheid zelf. Rapport 4 is samengesteld door ABD Topconsult van de Algemene Bestuursdienst van de Rijksoverheid. Voor de inzet van ABD Topconsultant wordt niet betaald, wat logisch lijkt omdat dit een adviesbureau is van de overheid zelf. Rapport 5 vraagt wel om een forse uitgave: 276.000 euro. Dit is een hoog bedrag, aangezien ook dit onderzoek niet op zoek gaat

naar nieuwe gegevens en inzichten. In het rapport wordt bestaande informatie gebundeld. Het grote aantal betrokken bureaus (vijf) en mensen (dertien) is een verklaring voor het hoge bedrag. Het rapport vermeldt dat de overheid opdrachtgever is, en ook dat het onderzoek werd begeleid door een ‘Begeleidingsgroep van de opdrachtgever’. Als de overheid jou een opdracht geeft, kan je meer geld vragen.

Voor rapport 6 geldt hetzelfde als voor rapport 5. Veel partijen werkten eraan mee om de oude wijn in nieuwe zakken te krijgen. En dat geldt ook voor rapport 7. ■

Naar een ontspannen Nederland

Hoe het oplossen van de stikstofproblematiek via een ruimtelijke benadering een hefboom kan zijn voor het aanpakken van andere grote opgaven en zo een nieuw perspectief kan opleveren voor het landelijk gebied

1 juli 2021

Jan Willem Erisman
Berno Strootman

Rapport 3

Conclusie

Gerenommeerde onderzoekers leverden in de afgelopen paar jaar een stroom aan stikstofonderzoeken op, voor een relatief zachte prijs per onderzoek. Dit was mogelijk omdat de genoemde onderzoeken allemaal niet op zoek gingen naar nieuwe gegevens en inzichten. Bekende informatie werd in een nieuw jasje gestoken ten behoeve van financier LNV. Bij elkaar is er wel een hoop geld uitgegeven aan rapporten met niets nieuws onder de zon.